

JOSEP TARRAGONA I CASTELLS

Generació Cat

De fills del pujolisme a mossos d'esquadra

Pagès editors
LLEIDA, 2008

© Josep Tarragona i Castells, 2007
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2010
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició digital (e-pub): maig de 2010
ISBN: 978-84-9779-929-4

Aquesta edició correspon als continguts
de la primera edició en format paper de març de 2008

El fet de treballar a la premsa i al món editorial m'ha ensenyat que hi ha dues coses que la gent de ploma (periodistes, escriptors i estruços) no ha de fer mai. La primera, desvetllar com es fa un diari. Les notícies apareixen impreses perquè sí i s'ha acabat. Els problemes, les misèries i les alegries dels periodistes per aconseguir-ho no interessaven a ningú. La segona prohibició és desvetllar com es fa un llibre. Els llibres apareixen a les llibreries i a les biblioteques perquè és així com ha de ser, i avall. El procés literari s'ha de guardar en secret perquè, si no, es perd la màgia.

Bé, doncs; dit això, i seguint amb la meva tradició personal d'anar sempre contra corrent peti qui peti, el que faré ara és precisament explicar com i per què s'ha escrit aquest llibre. Ja ho sé, aniré de dret a l'infern literari. Què hi farem. De fet, tant se me'n dóna. Quan t'acostes perillosament als cinquanta i el metge t'ha prohibit el tabac, el cafè, l'alcohol i tota mena d'excessos per culpa d'una tensió arterial disparada cap als núvols, l'infern ja el pateixes en vida. Us ben asseguro que, a banda dels discursos polítics, no hi ha res més avorrit que caure en mans de la medicina preventiva. Però m'estic desviant del tema. El tema era que volia desvetllar el procés de gestació d'aquesta obra. Per fer-ho utilitzaré un acudit que sempre m'ha fet molta gràcia. Es veu que una vegada van retre un homenatge a un home que s'havia llançat a l'aigua del port de Barcelona per salvar un nen que s'estava ofegant. En arribar l'hora dels discursos, l'heroi es posà davant del micròfon i digué: "Seré breu. Qui em va empènyer?"

Aquest és el cas. A mi sol no se m'hauria acudit mai escriure un assaig sobre el jovent del meu temps. En primer lloc, perquè l'assaig és un gènere que em rellisca bastant i, després, perquè a la meua edat els joves comencen a ser vistos com elements esvalotats i perillosos que no saben on van i et poden pispar la feina. Tot i així, heus aquí que trenco una altra norma i em poso a assajar sobre un col·lectiu sencer de barbamecs. Alguna cosa deu haver passat. Quelcom o algú en deu tenir la culpa. En efecte, aquest algú és el meu editor. Un dia, el meu editor va passar per Linyola, una bonica localitat del Pla d'Urgell, i es va fixar en una pintada on apareixia un gat i una bandera estelada. Costa no fixar-s'hi, perquè la mida del mural era (i encara és) espectacular. Llavors se li va encendre el llum de les idees. Jo tremolo, quan al meu editor se li encén el llum de les idees. Una altra vegada va tenir una idea igualment brillant i vaig acabar escrivint un llibre sobre la Guerra Civil deixant-hi la meitat de la pell. I en una altra i memorable ocasió em va fer traduir un llibre sobre Einstein i vaig acabar estudiant física quàntica com un esperitat. Però ja m'estic tornant a apartar del tema. Els anys, que no perdonen, suposo.

Vas perdent neurones i ja no les regeneres. Com deia, al meu editor se li va encendre la llumeta i em va trucar per telèfon. "Nen, hauries d'escriure un llibre sobre la generació CAT." "Què?", li vaig respondre amb la meua loquacitat proverbial, sobretot abans del migdia. "Que has de fer un llibre sobre els joves aquests de l'estelada, el gat, la somera, els concerts dels Pets i el Pi de les Tres Branques." Bufa, vaig dir-me per dins. "Només?", vaig afegir en veu alta. "I per què no em fas escriure un llibre sobre tot el que ha passat des que a Guifré el Pilós li van pintar les quatre barres a l'escut amb la seva sang?" Ell va fer una pausa mentre pensava la resposta i al final va contestar: "Perquè no acabaries mai i, a més, ets un historiador pèssim. Si no, no t'hauries de guanyar la vida embrutant paper. Vinga, voldria que fessis un assaig sociològic sobre la jovenalla catalana i catalanista. Se m'ha

acudit veient aquell gat que hi ha pintat a Linyola. Va, posa't a la feina. Cent setanta pàgines.”

Dit això, va penjar i a mi em va deixar amb un pam de nassos i un atac d'angúnia vital d'aquells d'aquí t'espero. Un cop refet, el primer que vaig fer va ser senyar-me (un prové de l'ensenyament religiós, què voleu) i el segon va ser capbussar-me per internet, la panacea actual d'escriptors, documentalistes i altres aficionats a la pornografia. De seguida vaig descobrir, astorat, que ningú no es posa d'acord sobre el significat exacte del terme “generació” ni sobre els anys i els individus que abasta. Això va per barris, segons sembla. Tant poden ser milions com dues dotzenes, i tant pot aplicar-se a un període de deu anys com de cent cinquanta. Començàvem bé, doncs.

Atesa la pressa del meu editor, però, no hi havia temps per perdre en disquisicions filosòfiques i vaig haver de fixar un camp d'estudi concret. Com que no se'm va ocórrer res millor, vaig agafar com a punt de partida els nascuts i les nascudes a partir de 1975, per allò de la mort de Franco, que sempre és una data a recordar. També és l'any que va néixer la meva dona, i vaig pensar que això la faria contenta. En qualsevol cas, és una data d'aquelles que marquen una vida, no m'ho negareu. A més, la canalla aquesta ja m'anava bé per a desenvolupar la meva tesi. Tot assaig necessita una tesi. En cas contrari, no fa científic. Així m'ho van ensenyar a la facultat.

La tesi –la primera que em va venir al magí en aquells moments d'esverament, ho confesso– era que la generació CAT havia hagut de sorgir per força del pujolisme, ja que havia estat escolaritzada precisament als anys en què Jordi Pujol havia començat a aplicar la seva idea de país i a fer mèrits perquè l'*ABC* el nomenés *Español del Año*. Si aquesta generació havia sorgit d'algun lloc, també devia haver tirat cap a algun indret i ho havia fet d'alguna manera. Teníem establerts els protagonistes i el marc temporal en què s'havien mogut: des de finals dels

anys setanta del segle xx fins avui. Molt bé. Ja només faltava esbrinar qui eren, què pensaven, què feien i en què s'havien convertit en arribar a la maduresa.

D'això tracta aquest llibre. Si no us sap greu, gireu full i comencem a estudiar els nostres espècimens. I, si sou un d'ells, us prego que sigueu comprensius i no m'ho tingueu en compte. Jo no volia, algú em va empènyer.

ELS ORÍGENS I LA IDENTITAT

Situem-nos al 1975. Aquell any es mor Franco, i ja era hora. El franquisme trigarà una mica més a desaparèixer, però això ja són figures d'un altre paner. Som a l'època dels pantalons de pota d'elefant —una moda que tornarà amb el temps, com totes les modes— i la *maxi* o la *medi*, però en cap cas la minifaldilla, caiguda en desús encara que, també, amb vocació de retornar. El règim franquista ha aconseguit d'emascarar més o menys a Espanya la crisi del petroli iniciada el 1973, però aquella mena de llimb econòmic anomenat *desarrollismo* ja no pot sostreure's a la conjuntura econòmica internacional i té els dies comptats.

Amb la mort del dictador s'albiren nous vents de democràcia, però els canvis encara trigaran una estona. Abans, la democràcia haurà de passar per un període anomenat “la Transició” que, en opinió d'alguns, encara dura; més que res, perquè es va limitar a llençar terra sobre el passat com si entre 1939 i 1977 la història d'Espanya hagués estat un misteriós forat negre. I és precisament en aquest context, en plena crisi econòmica i enmig de la Transició, que arribaren al món els nostres protagonistes.

El *baby boom* dels anys seixanta i començament dels setanta —degut, segurament, a l'eufòria econòmica i al fet que la televisió encara no havia entrat a totes les cases— ja s'havia acabat i la gent tenia altres maldecaps que no pas fabricar canalla, però sempre queda algun despistat que s'entesta a perpetuar l'espècie i a donar feina a les maternitats dels hospitals. Adéu a la generació de la postguerra, el franquisme i els mítics seixanta. Obriu pas a les noves fornades.

Abans que res cal fixar els conceptes. Ja hem dit en la introducció que, pel que fa al terme generació, la cosa no estava gaire clara. Tanmateix, si ho agafem pel cantó sociològic (que és el que ens convé), segons el diccionari una generació seria un “conjunt de població determinada per uns marges d’edat i posseïdora d’uns elements psicològics col·lectius que li fan adoptar conductes diferenciadores de les altres generacions o bé oposades”. Claríssim.

Un munt de gent nascuda al mateix temps i amb les mateixes neures, vaja. Pel que fa als individus i indivídues que ens interessin, cal dir que no ens hem inventat res i que el terme que els defineix, en l’àmbit global, ja fa temps que va ser posat: la generació X. El va encunyar l’escriptor canadenc Douglas Coupland en un llibre del mateix títol per definir la generació nascuda als anys seixanta i setanta als Estats Units, i aplicable per extensió a Europa Occidental. Com que per aquí sempre hem anat una mica endarrerits, els entesos consideren que a Espanya i les seves colònies cal aplicar-lo sobretot als nascuts a partir dels setanta, ja que els d’abans, apareguts encara durant la nit del franquisme, porten associats uns tipus de comportament que no són ben bé els de la generació X “clàssica” occidental. És a dir, que per culpa de Franco també vam fer tard a aquesta cita generacional.

Si alguna cosa caracteritza la generació X és el fet que gairebé tothom l’ha definida en termes negatius, de fracàs i d’impotència. Això ho representa a la perfecció un dels seus ídols, Kurt Cobain, líder del grup Nirvana, que el 1994 es va suïcidar disparant-se un tret d’escopeta a la boca. Pum. Massa cerebral escampada i sang pertot arreu. *What a mess*. Segons els qui es guanyen la vida estudiant i explicant aquestes coses, la generació X és un fenomen de mobilitat social descendent. Els seus pares, nascuts als anys trenta o quaranta, van adquirir un habitatge, una segona residència i un cert benestar material, a banda d’aconseguir fer unes vacances mínimament dignes, a costa de pensar com a mules i fer un

munt d'hores extres, sovint sense més estudis que els primaris, i encara.

Molts dels fills nascuts enmig d'aquesta prosperitat tenien títols universitaris i el que això comporta: un alt concepte de si mateixos, grans expectatives de prosperitat i absència d'experiència laboral quan es tractava de llançar-se al món. Per desgràcia, aquests joves volien començar a treballar al començament dels anys noranta, en una època de recessió, quan la feina era escassa i mal pagada. La perspectiva d'una carrera professional llarga i estable, amb la seguretat de conservar el lloc de treball i poder incrementar gradualment els ingressos, havia passat a la història.

Sense gaires possibilitats d'acumular els mateixos béns materials que els seus pares a partir dels ingressos del treball, els membres de la generació X han desenvolupat actituds dites *postmaterialistes* i escèptiques davant de qualsevol discurs que vagi més enllà del localisme estricte (el meu barri, la meva ciutat, el meu poble...) o d'una sola i única causa (l'ecologia, l'opció sexual...).

Els afecta una falta de fe no tant en el futur en abstracte com en el seu esdevenidor personal, i d'aquí que es neguin a tenir fills i visquin molt preocupats, ells, per allargar la promiscuïtat sexual i el narcisisme adolescent fins a més enllà del que seria raonable i físicament possible; i elles, per l'anàlisi malaltís i constant de tots i cadascun dels aspectes, implicacions i matisos de la vida sentimental. Aquest seria, per exemple, el substrat de novel·les com *El diari de Bridget Jones*, esdevinguda el paradigma de la trentanyera insegura i neuròtica.

En general, els integrants de la generació X no han tingut altre programa, projecte o visió que no sigui sortir-se'n individualment. Per això moltes de les actituds anomenades *antisistema* desapareixen quan s'aconsegueix una feina ben remunerada o, senzillament, quan hi ha una mica més de diners a fi de mes, i per això quan un d'ells o elles se'n surt esdevé una còpia gairebé exacta –fins i tot en l'apartat ideològic– dels seus pares o els seus germans grans.

Aquesta brillant anàlisi (que no és meva, evidentment, sinó afusellada d'internet) està molt bé, però és una mica massa generalista. A més, si ens quedàvem amb això sol aquest llibre hauria resultat un pèl curt. Seguint uns dels trets esmentats per a la generació X, doncs, optem per la via localista i mirem-nos el melic, una activitat força nostrada, d'altra banda. La pregunta és: existeix una versió catalana de la generació X? I la resposta és: i tant que sí. Com en qualsevol altre aspecte, ves. Aquí, com tothom sap, tenim el fet diferencial. Som especials. Tenim més de mil anys d'història i uns quants quilòmetres a les espatlles.

Els nostres algomogàvers van fer tremolar mitja Mediterrània i els peixos no gosaven voltar pel mar si no duïen pintades les quatre barres. Per força la nostra versió de la generació X havia de ser igualment especial i diferent. El primer que calia fer era batejar-la, i d'això se'n va ocupar l'editor, com he explicat a la introducció. El mèrit d'anomenar-la *generació CAT* és tot seu, doncs, per molt greu que em sàpiga cedir-li'n els drets intel·lectuals. Jo n'hauria dit *generació X-CAT*, però em vaig trobar que això de l'X-CAT ja estava registrat de mil maneres (fins i tot dóna nom a un programa de la Generalitat), amb la qual cosa es demostrava un cop més la meva terrible manca d'inspiració. També n'hauríem pogut dir, jugant amb una altra de les icones que han fet furor darrerament, la *generació dels rucs i les someres*, però això potser hauria resultat un xic massa ofensiu. Quedem-nos, per tant, amb la generació CAT i mirem d'esbrinar d'on ve, què fa i cap a on va.

Fills del pujolisme

A diferència dels seus germans grans, els integrants de la generació CAT no van lluitar contra el franquisme ni van anar a les manifestacions al crit de "Llibertat, amnistia i Estatut d'Autonomia". Com en tantes altres

coses, això també s'ho han trobat fet. Per a ells, la llibertat i la democràcia són idees abstractes però també drets adquirits i, en conseqüència, no cal preocupar-se'n gaire. Un cas a part són els partidaris de la independència o els militants antisistema, però no es pot dir pas que siguin una majoria.

De fet, la fal·lera reivindicativa d'aquests joves, en general, ha estat sempre bastant limitada i circumscrita a afers concrets, des de l'eterna (i perduda) lluita contra la selectivitat fins a la protesta contra la guerra de l'Iraq o, darrerament, la reivindicació del dret a l'habitatge. Com es pot veure, tot bastant allunyat de les lluites polítiques dels anys seixanta i setanta. En altres capítols analitzarem quines són les seves dèries, i llavors ens adonarem que la política, amb honroses excepcions, no ha estat mai precisament el seu fort. Tot i amb això, n'hi ha alguns que enyoren una època que ni tan sols no van viure i parlen amb nostàlgia de les aventures dels seus predecessors. “La meva germana sí que s'ho va passar bé a la universitat”, diu la Marta, actualment professora d'institut. “No anaven mai a classe, sempre eren al carrer o fent assemblees, i al final els donaven l'aprobat general. Un autèntic *chollo*”.

Això de l'aprobat general, segons sembla, és més aviat una llegenda urbana encara que amb una certa base, ja que n'hi va haver, però molt pocs. De tota manera, és força significatiu que una persona que es va passar la major part de la carrera universitària al bar, tal com admet la mateixa Marta, lloï l'època de la seva germana gran sobretot per un concepte: el fet de poder-se treure els estudis sense estudiar i sense por a les represàlies paternes, ja que hi havia una bona excusa. La generació CAT tindrà sempre una relació ambivalent amb els estudis. Sap que els necessita, però són una llauna. I de cap manera no els veu com una manera d'obtenir els coneixements necessaris per a la futura vida laboral o per a progressar intel·lectualment, sinó com una activitat avorrida i massa extensa en termes temporals que només serveix per a aconseguir un títol. I prou.

Per això, quan aquesta generació entra de ple al món laboral el patac és considerable. Senzillament, els seus integrants estan acostumats a la llei del mínim esforç i intenten aplicar-la a tots els àmbits, i especialment a la feina. Aquest seria el motiu, entre d'altres, de la reiteradament denunciada manca de formació i d'interès que afecta diversos col·lectius professionals on la generació CAT ha penetrat més extensament, com seria el docent.

Parlem, doncs, de la seva formació, cosa que ens donarà les claus del seu comportament futur. I en aquesta formació Jordi Pujol hi va tenir un paper clau. Després parlarem d'altres referents però, sens dubte, l'expresident de la Generalitat és qui més ha influït en la generació CAT, per molt que part dels seus membres reneguin com dimonis en sentir aquesta afirmació. El fet cert és que la generació CAT se la va inventar el pujolisme en arribar al poder a partir de 1980 i, per tant, és filla seva. Sense Jordi Pujol i la seva manera de fer política –barrejada, no ho oblidem, amb la idea de “fer país”– la generació X a la catalana hauria tingut igualment elements diferenciadors, però segurament no tants ni tan específics.

Jordi Pujol, el rei de la inconcreció política, del doble discurs, de les barreges estranyes –conservadorisme, liberalisme, democràcia cristiana i socialdemocràcia, embolica que fa fort– estava realment i concretament obsessionat a crear un jovent català i catalanista que fornís les files de nous patriotes, i a aquesta finalitat va dedicar no pocs esforços. Les campanyes de normalització i la immersió lingüística a l'ensenyament no eren només una façana, una manera de rentar-se la cara amb un drap brut, com afirmen els crítics del líder de Convergència.

Eren molt més. Pujol estava genuïnament convençut que l'ensenyament amb el català com a llengua vehicular i la propaganda política des de les classes de geografia i història eren una forma de crear una cosa que a Catalunya no existia i que ell creia que necessitava: una joventut autènticament catalana i neta d'influències espanyolitzadores. I en això va trobar la col·laboració entusiasta del

professorat de primària i de secundària, integrat aleshores majoritàriament –estem parlant dels anys vuitanta– per aquells assistents a manifestacions i assemblees que tant havien lluitat per una Catalunya lliure.

Així ho reconeix el Ramon, un professor d’institut que ha format milers d’alumnes de la generació CAT: “Jo he arribat a fer classes que eren autèntics mítings. Que si la nació catalana, que si les glòries passades, que si l’opressió secular espanyola. I gairebé tots els meus companys feien el mateix, encara que fos a la classe de matemàtiques.” En aquest procés “normalitzador” també cal remarcar el paper de TV3, una poderosa eina de propaganda del pujolisme durant molts anys, fins que se’n van apropiari els *universalistes* —llegiu socialistes— i el concepte catalanitzador se’n va anar en orris.

Ho van aconseguir, Jordi Pujol i les seves tropes docents de xoc, de crear el jovent entusiasta i catalanista que volien? Parlem-ne. Sí i no. Se’n van sortir bastant dins dels ambients propicis, i van fracassar allà on era lògic que fracassessin perquè no hi havia res a fer. La immersió lingüística en l’ensenyament va funcionar com una seda sobretot al món rural, on l’emigració espanyola no havia estat mai gaire forta i la poca que hi havia hagut havia estat ràpidament assimilada per raons òbvies.

“Nosaltres fèiem classe de castellà en català”, afirma amb orgull la Núria, recordant els seus dies de primària. “La professora utilitzava paraules castellanés, és clar; però les explicacions les feia en català”, afegeix. En canvi, a les ciutats i, especialment, a l’àrea metropolitana de Barcelona –el famós *cinturó roig*– i a la mateixa capital les coses van anar d’una altra manera. Als anys vuitanta ja feia temps que el català havia estat escombrat del carrer, i també de moltes cases. Ja hi havia barriades on no l’utilitzava pràcticament ningú, i els pocs que encara el parlaven ho feien en la més estricta intimitat familiar.

Allí la immersió lingüística sempre ha estat una quimera irrealitzable. Els professors parlen en català a

classe (i no sempre), però els alumnes parlen en castellà al pati. Probablement és una guerra perduda. A més, la presència massiva de la llengua espanyola a tot arreu, i especialment als mitjans de comunicació, fa que la tasca normalitzadora del català en determinats barris sigui pròpia de superhomes o d'algú amb una moral infinita. I d'aquests no se'n troba a cada cantonada. “Ningú no ho diu i els estaments oficials no ho volen reconèixer, però la immersió ha estat un fracàs”, assegura la Mònica, una mestra de primària. “Al final acabes parlant a classe en castellà com ells, sense adonar-te'n, o per simple comoditat.”

Com a màxim es pot dir que la croada normalitzadora del pujolisme va aconseguir un èxit limitat. A grans trets, va donar com a resultat una generació dividida en quatre grups principals, que s'esmenten a continuació tot i sabent com n'és, de perillós, generalitzar, i encara més classificar la gent dins de paràmetres arbitraris. Però cal fer-ho. Què seria de la sociologia, si no? Es tornaria un conte per a la canalla i els sociòlegs s'haurien de dedicar a d'altres activitats com, per exemple, treballar en coses útils. Així, els grups de què parlem són aquests: els *militants*, els *simpatitzants*, els *indiferents* i els *altres catalans*. Curiosament, tal com es podrà comprovar, l'adscripció a un o altre col·lectiu ve molt determinada pels usos lingüístics. I és que la llengua sempre ha estat un camp de batalla —o una trinxera— en aquest país.

Els militants

La gent de la ceba de tota la vida, ras i curt. Pertanyen a ambients majoritàriament rurals, però també a determinats barris *catalans* de Barcelona i de poblacions de l'àrea metropolitana. Són catalanoparlants fins al moll de l'os, escriuen i llegeixen en llengua catalana i no utilitzen el castellà ni que els matin. Han mamat catalanisme a casa des que tenien ús de raó, semblava

com si els seus pares i germans no tinguessin altra feina que adoctrinar-los. Els ensenyaments rebuts a l'escola i a l'institut, a banda de la immersió lingüística, no han fet res més que refermar les seves bases ideològiques. Si de cas, han potenciat un element que no era aliè als seus predecessors, però que en ells adquirirà un caire gairebé mític: l'independentisme.

L'estrany del cas és que, tot i optar per una tendència política tan concreta i radical i ser una gent bastant llegida, els seus raonaments teòrics habitualment són bastant difusos. Volen la independència dels Països Catalans per demà passat però, a banda d'un odi irracional per tot allò que soni a espanyol, no et saben explicar de manera coherent per què, ni tenen cap pla mínimament creïble sobre com aconseguir-la. Gairebé sempre comencen militant en grups minúsculs i extraparlamentaris, però amb el temps i l'edat solen fer cap a les Joventuts d'Esquerra Republicana, els més idealistes, o a les de Convergència, els més pragmàtics.

Dins d'aquest apartat també cal incloure-hi una subcategoria, els *convertos*. Aquests no han viscut el catalanisme a casa, sinó més aviat al contrari, ja que són fills d'emigrants. Amb tot i amb això, representen potser l'èxit més gran de la croada normalitzadora: han nascut a Catalunya, la immersió —o l'ambient en què s'han mogut— els ha convertit a la causa, se senten catalans de ple dret, n'estan orgullosos i reneguen de les arrels dels seus pares. Només els ha faltat que cada estiu els fessin passar les vacances al poble dels avis extremenys o andalusos, en què tothom els tractava de *polacos* o *jodidos catalanes*.

De fet, es podria considerar que els convertos s'han nacionalitzat per força: davant d'uns companys catalans que en principi els bandejaven perquè no eren *de pura raça* i un entorn familiar hostil, ignorant o impotent a l'hora d'oferir-los una identitat concreta, al final s'han decidit per la integració total, a ultrança. “Mal que mal,

això és casa meva i si la defenso més que ningú ja no em podran titllar de xarnego”, pensen.

Una altra subcategoria dins del grup dels *militants* són els *alternatius* o *antisistema*. Són una minoria, però sorollosa. I divertida. També són tan arrauxats com els *militants* “purs”, però les seves energies van molt més enllà de l’independentisme, que consideren excessivament limitat. Tot i així, molts d’ells participen d’aquesta ideologia, però corregida i augmentada amb qualsevol altra que els sembli simpàtica. Els antisistema poden ser àcrates, ecologistes, pacifistes, okupes, anticapitalistes, maoistes o defensors dels drets dels immigrants, tant és, i en aquest sentit exemplifiquen a la perfecció l’axioma que diu que la revolució no morirà mai.

Tampoc no es preocupen gaire per subtileses idiomàtiques: en pertànyer majoritàriament a ambients urbans, és lògic que el castellà tingui preponderància sobre el català, però això no treu que molts d’ells siguin tan radicals o més que els *militants* en aquest aspecte i reivindiquin ferotgement la llengua i la cultura catalanes com a eina diferenciadora o, simplement, com a manera de tocar el crostó a la societat espanyola. Podríem passar-nos hores i hores discutint sobre els antisistema, les causes de la seva postura i la seva procedència —des de burgesets avorrits fins a fills d’obriers—, però ens escapàriem massa del tema d’aquest estudi.

No puc resistir-me, però, a deixar-los un espai perquè uns dels seus portaveus ens mostrin un tast de la seva ideologia. La lletra d’aquesta cançó del grup musical Inadaptats la resumeix perfectament i, a més, ens ofereix un munt de pistes sobre la versió catalana més radical de la generació X, que precisament li dona el títol:

Generació X

*No som uns joves violents,
per molt que els mitjans ho diguin per menjar el coco a la
gent.*

*Sí que som perseguidors de naixements;
ho diu una cançó d'en Silvio, sí que som jovent en moviment!
Cridem, treballem i colpegem
amb tots els mitjans possibles transformarem el nostre present!
Diem alliberem les nostres ments,
Malcolm X ho predicava i nosaltres ho practiquem!
Acabo de veure i escoltar en aquella odiosa fàbrica de
mentides,
de falsificacions, de tergiversacions i trampes que és la televisió,
unes abjectes declaracions sobre una acció contra una ETT.
Les han defecat per la boca uns miserables lacais del capital
al declarar sobre les accions juvenils de sabotatge al capital.
Han fet el que un savi xinès va dir que fan sempre els imbècils:
Que quan se'ls assenyala la lluna amb el dit, miren el dit i no
la lluna.
Trenquem monopolis del poder.
Monopolitzen la violència, monopolitzen el pensament.
Tallem les xarxes fetes de sang,
anem donant-te el missatge a través d'un ritme funk.
Per tot fem servir el nostre cor
fins que trenquem amb pedres els lluenters aparadors.
Si cal omplirem el cel de fum.
cremarem tots els containers i també farem PUM, PUM!
Potser dius que vaig malament,
que sempre estic en contra corrent.
Treu el cap i mira a l'ambient
i digue'm tu qui va malament...
Qui sóc?, on visc?
Sóc un zero a l'esquerra, sols sóc carn d'ETT's!
Què vull? què tinc?, què dic?
Tinc tota la mala llet per anar a cremar els carrers!
Els que no són imbècils, sinó que estan imbecil·litzats per
Espanya
o pel capital, no han mirat;
no volen mirar el conflicte que assenyala
els sabotatges. Miren la febre, el símptoma,
l'efecte, sense voler,
sense poder mirar l'enfermetat (sic), la causa.*

*I el pensament dèbil que
 l'assumpte van forjar les seves ments debilitades,
 malaltes, contaminades.
 Per l'alineació, fou un terrible símptoma de la seva
 degeneració.
 De la castració mental que Espanya i
 el Capital han aconseguit.
 Preguntaren com era possible que cremessin aquella ETT,
 quan la pregunta correcta que s'haurien de fer és la de:
 com és possible que no us llanceu a cremar totes les ETT's,
 tots els bancs,
 totes les casernes, totes les esglésies, TOTS els restaurants i
 grans magatzems,
 tots els cotxes de policia?
 Ser jove no és cap delictes!
 Demanem responsabilitats a totes les persones
 que tenen més de trenta anys i que
 són totes culpables, ja sigui com a autors i gaudidors,
 ja sigui com a còmplices o
 encobridors o submisos encobridors,
 o inclòs, en el millor dels casos, com a
 talossos incapaços i incompetents i fracassats
 subversors de l'ordre bestial i injust
 que patim.*

Preciós, no? Sobretot, la referència a la gent de més de trenta anys... Això sí que és delimitar un camp generacional, i la resta són punyetes. També és un cant de rebel·lia contra la ideologia que va crear aquesta generació i, per tant, il·lustra a la perfecció la gran tragèdia del pujolisme: es va inventar aquest jovent capaç d'escriure –més o menys bé– en català, però després se li ha girat en contra i en renega. És normal, els psicòlegs ho explicarien com una mostra de reacció contra la figura paterna o qualsevol altra ruqueria freudiana per l'estil. Jordi Pujol va ser el *padre padrone* de la generació CAT i n'ha acabat pagant les conseqüències o, si més no, els plats trencats.

Ell volia una generació dotada d'un sa catalanisme i s'ha trobat amb una colla de cridaires que, al final, acaben sent tan apàtics com els seus pares i, a sobre, desagraïts.

Els simpatitzants

Stricto sensu, aquests representen la generació CAT millor que ningú i, de fet, en són el grup majoritari. Provenen si fa no fa dels mateixos àmbits geogràfics i socials que els *militants* i políticament es proclamen igualment independentistes o nacionalistes radicals, però aquest cop sense la més mínima base teòrica. També volen la independència però, a diferència dels *militants*, aquests ja ni es molesten a cercar cap base teòrica. “L'independentisme era a l'ambient.

Era una moda com qualsevol altra”, diu el mateix professor d'abans, el Ramon, tot remarcant el pretèrit imperfet per donar a entendre que actualment les coses han canviat. “Portaven enganxines de l'estelada com podrien haver portat qualsevol altra cosa que portessin els companys”, afegeix. I conclou: “Pel mateix motiu, avui porten enganxines d'algun grup musical famós, cosa que sempre havia passat, amb la diferència que les estelades van de baixa progressivament. L'independentisme ha passat de moda.”

“Una vegada van venir l'Àngel Colom i la Pilar Rahola a l'institut de Bellpuig, a buscar un professor amic seu”, explica la Núria. “Hi va haver un enrenou considerable, tots volíem veure'ls. Més que res, perquè aleshores eren molt famosos i tothom en parlava. Si haguessin vingut Els Pets o Sopa de Cabra hauria passat el mateix.”

Els *simpatitzants* no necessiten cap antecedent familiar concret per proclamar-se nacionalistes. Són catalanoparlants de sempre o de segona generació, tant se val, i no hi fan escarafalls. De fet, la pàtria i el nacionalisme són conceptes massa abstractes per a ells, i no fan res

per aprofundir-hi. L'únic que fan és deixar-se arrossegar pels *militants* cap a compromisos i postures radicals, i no sempre, només quan ho troben divertit o no tenen res més bo per fer. A més, en arribar a la trentena i aconseguir un entorn laboral més o menys estable abandonen les vel·leïtats nacionalistes com si fossin la pesta o, si més no, un pecat de joventut. Això sí, el fet d'haver-se mogut de joves dins l'ambient nacionalista, juntament amb unes mínimes bases ideològiques proporcionades pel pujolisme, els impulsa –a vegades inconscientment– cap a sortides laborals força vinculades al *fet nacional* com són la docència, l'Administració de la Generalitat o els Mossos d'Esquadra.

En aquest sentit, es pot afirmar que el col·lectiu dels *simpatitzants* és un exemple perfecte de retroalimentació: el pujolisme el va crear, i després se'n va aprofitar per furnir els seus propis quadres o els de la Generalitat –que, a l'època de Jordi Pujol al poder, venia a ser el mateix. Tanmateix, això no va passar de ser un èxit a mitges: el missatge ideològic, que era el que Jordi Pujol pretenia de debò, no va acabar de penetrar mai del tot. Sí, és cert que molts *simpatitzants* de la generació CAT han esdevingut votants de CiU, però no per convenciment sinó per comoditat o interès, per conservar un lloc de treball amb grans avantatges materials. Han traslladat a la maduresa la mateixa postura ideològica de la joventut: són nacionalistes quan toca, però continuen sense saber per què. Tan sols veuen que els va bé i és políticament correcte.

Els indiferents

Aquest és l'altre grup majoritari dins de la generació nascuda al voltant del 1975, i és totalment lògic. Al cap i a la fi, el *no sap/no contesta* sempre té un alt percentatge d'adeptes a les enquestes. A diferència dels anteriors, els membres d'aquest grup són essencialment

urbans i bilingües, cosa que, en realitat, significa que parlen habitualment en castellà i en català només ho fan quan arriben a casa, i amb prou feines. El fet diferencial els deixa totalment indiferents, tal com diu el seu nom, i la seva postura ideològica no va més enllà d'un espanyolisme acomodaticí o resignat barrejat amb un cert vernís de catalanisme progre i suposadament modern.

Serien els típics votants socialistes, per entendre'ns, o també els integrants de les files de l'abstenció. Els *indiferents* representen més bé que ningú el gran fracàs del pujolisme: tot i que podien haver-se decantat perfectament cap a una postura simpatitzant amb el nacionalisme com els anteriors, atès que han rebut la mateixa educació, al final s'han quedat en una simple postura *tantsemenfotista* o han evolucionat cap a un universalisme totalment oposat al "particularisme exacerbant" de *militants* i *simpatitzants*. L'ambient ha pogut més que la propaganda institucional, el col·legi i els missatges subliminals de TV3.

Per molt catalanoparlant que siguis, si vius en un lloc on tot just de sortir al carrer ja et demanen l'hora en castellà, al final t'acabes camuflant amb l'entorn i et tornes igual que la majoria, comentant tal o tal programa de Telecinco o la darrera actualitat política espanyola. Senzillament, no tens cap altra opció que ser com els veïns de replà. Això no vol dir, però, que els *indiferents* siguin ences: a l'hora de buscar feina no els farà cap mania entrar també a engruixir les files de l'Administració autonòmica catalana, la gran màquina unificadora de les diferents tendències de la generació CAT, com veurem.

Els altres catalans

Són castellanoparlants, i ni la immersió lingüística ni les cinc-centes campanyes de normalització no han pogut canviar-ho. Malgrat que pugui semblar el contrari, aquest grup no representa cap fracàs del pujolisme com l'anterior. Parlant clar, aquí no hi havia res a fer. Els *altres catalans* de la generació CAT han nascut i crescut en

llocs on el català, senzillament, era un idioma estranger. Aquí podríem estendre'ns molt sobre les causes d'això, sobre la immigració dels anys 50 i 60 propiciada pel franquisme per tal d'assimilar d'una vegada Catalunya, sobre la negativa o la impotència dels mateixos catalans a l'hora d'integrar els nouvinguts i sobre els guetos lingüístics, però en aquests temes ja està gairebé tot dit i no hi afegiríem res de nou. Només cal dir que el mal ja està fet i no té solució.

Aquests joves són igualment catalans, ja que han nascut i viuen aquí, però pertanyen a un altre món. El catalanisme, fins i tot el més tebi, se'ls en refum. I la cultura catalana en general, més o menys el mateix. És clar que ara també podríem posar-nos a discutir què és i què inclou –o exclou– la cultura catalana, però això també ens portaria massa lluny i és tard i vol ploure. A més, és una discussió que, personalment, m'avorreix. Més que res, perquè no entenc per què coi s'ha de fer passar com a cultura catalana la cultura espanyola feta a Catalunya, una cosa perfectament respectable d'altra banda. Però deixem-ho córrer. El cas és que els *altres catalans* també entren dins de la generació CAT si ens ho mirem amb paràmetres temporals, però com si no hi fossin. A ells els va el flamenc, els Estopa i la rumba. Políticament parlant haurien de ser també carn de vot socialista o de l'esquerra més o menys radical, però no sempre és així, ni de bon tros.

Desarrelats, bombardejats al mateix temps per la pressió mediàtica espanyolista i la propaganda oficial catalanista, finalment opten per l'abstenció total i, alguns, per l'espanyolisme més tronat. Potser no saben exactament què són, però almenys tenen clar el que no són. Curiosament, però, aquesta manca de sentiment catalanista –que a vegades esdevé fins i tot hostilitat respecte de tot allò que soni a català– no els impedeix tampoc d'anar a parar, si poden, a la mateixa menjadora que la resta de la generació CAT, l'Administració de la Generalitat.

Aleshores, ni que sigui per la necessitat de treure's a corre-cuita el nivell C de català, assistirem a un divertit

procés d'integració *après la lettre* que els permet passar de catalans de segona a catalans de primera, i que ells reivindiquen amb orgull. En definitiva, acabaran exactament igual que la resta de la seva generació sense compartir, però, gairebé cap dels trets que la defineixen. Podríem dir que, al cap i a la fi, són més catalans que ningú, si per això entenem ser pragmàtic i anar de cara a la pela.

Dins del grup dels *altres catalans* també hi podríem incloure els nous catalans, els fills d'immigrants estrangers (els que no tenen DNI espanyol, per entendre'ns), però aquests són un fenomen més recent i el tractarem al capítol final.

Un cop hem establert els diferents grups en què podem subdividir la generació CAT, passem a disseccionar-la una mica més. Aclarim que, a efectes pràctics, a partir d'ara apareixeran sobretot els *militants* i els *simpatitzants*. Vol dir que seran ells els entesos estrictament com a generació CAT. En canvi, dels *indiferents* i els *altres catalans* en parlarem molt poc. I serà al final, quan ens els trobem juntament amb els primers fent el curset de mosso d'esquadra.

El motiu és que, bàsicament, ambdós grups s'escapen del tema que ens ocupa. Bo i admetent que en conjunt representen un nombre important d'individus, el fet cert és que els podria incloure perfectament en l'anàlisi qualsevol sociòleg dedicat a estudiar la generació X espanyola, atès que comparteixen amb ella molts –si no tots– dels trets que la defineixen. I jo no sóc tan ambiciós com per estudiar el comportament de tot el jovent espanyol i/o espanyolitzat, ni tampoc vull prendre la feina a ningú. Amb parlar dels meus ja en tinc prou.